

La Universitatea Națională de Muzică din București

Prieteni și admiratorii muzicii lui Anatol Vieru - unul dintre cei mai importanți compozitori români moderni din cea de-a doua jumătate a secolului trecut, pe nedrept uitat - au avut prilejul de a asista la un concert de excepție. Întitulat „Autour de la percussion”, temă sugerată de maestrul Matei Alexandru, șeful Catedrei de percuție a Universității, concertul cameral în memoria lui Anatol Vieru a cuprins în program și trei piese în primă audiență absolută - *Leggero*, *Archipelagus* și *Trio* -, compoziții care, așa cum au fost caracterizate de dirijorul Ludovic Bacs, poartă amprenta indiscutabilă și pregnantă a lui Vieru.

La șapte ani după decesul compozitorului, cei care l-au cunoscut și l-au apreciat au ținut nu numai să organizeze un concert în memoria lui, ci și să-i evoce personalitatea. Cuvinte emoționante au fost rostite de filosoful Sorin Vieru, fratele compozitorului. „Nu voi face aprecieri asupra creației lui Anatol Vieru, deoarece fără să vreau aș deveni subiectiv, dar știu că timpul este cel mai bun judecător, care-și va spune cuvântul asupra valorii creațiilor sale. Dar este evident chiar și acum că cele mai multe compoziții vor rezista timpului”, a arătat vorbitorul. Sorin Vieru l-a evocat mai ales pe omul Vieru, relația dintre cei doi frați, în care la început Anatol a jucat rolul de mentor, apoi de prieten, unele trăsături de caracter ale compozitorului care avea în sine o bunătate înăscută, dând dovadă de înțelegere a slăbiciunilor omenești. „Era incapabil să urască, să se răzbune, să condamne”, a ținut să ne transmită Sorin Vieru. Era înzestrat cu ceea ce azi numim gândire pozitivă, „temperată

Seară omagială ANATOL VIERU

de un scepticism, dar care nu a ajuns niciodată la blazare”, ne-a mai spus el. Dirijorul Ludovic Bacs, care a dirijat atât de multe dintre compozițiile lui, a vorbit despre puternica personalitate a lui Anatol Vieru și despre capacitatea sa de a merge mereu înainte, de a oferi în permanență noul.

Compozitorul Uliu Vlad, fost student al compozitorului, l-a numit pe Anatol Vieru lider al generației sale, un reprezentant al avangardismului muzical al celei de-a doua jumătăți a secolului trecut.

Muzicologul Octavian Lazăr Cosma, președintele Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, a zugrăvit o imagine plină de tristețe a lumii muzicale contemporane, în care compozitori de talia lui Vieru nu-și mai găsesc locul, idee susținută și de un alt fost student al lui Vieru, Octavian Neniescu.

Concertul a oferit auditoriului posibilitatea să asculte piese de Vieru, compuse pentru instrumente de percuție mai puțin cunoscute. Astfel, tânărul Sorin Rotaru a interpretat cu mare măiestrie compoziția „Ritmuri” pe marimbaphon, iar maestrul Matei Alexandru a redat pe vibrafon compoziția „Patru unghiuri din

care am văzut Florența. Cercuri care se îndepărtează (partea a IV-a)”, instrumentul cu vibrații cu totul speciale fiind folosit și la „Orologii la sonata pentru violoncel”, împreună cu Anca Vartolomei și ca acompaniament la „Archipelagus”, interpretat de basul Ștefan Schuller, de la Opera Română.

Unul dintre cele mai frumoase momente ale concertului a fost interpretarea de către Lena Vieru-Conta, fiica compozitorului, a celor „Trei piese pentru pian: Discurs, Mirabilis, Cortegiul”. Toate nuanțele acestei compoziții foarte melodice, dar punctate și de abordări moderne, au fost redade cu măiestrie de pianistă. O seară cu adevărat de neuitat.

EVA GALAMBOS

O permanență artistică: MAIA MORGENSTERN

Perioadă de bucurie pentru admiratorii (și sigur nu-s puțini!) ai artistei Maia Morgenstern. După implicări în atâtea realizări de teatru și film prin străinătate (răsnet european cu o ultimă festivitate de teatru evreiesc la Budapesta), iată-o și „acasă”. Pentru o binemeritată odihnă? Termenul se opune noțiunii de „Maia”. Acest „acasă” nu poate să însemne decât noi generoase dăruiri publicului iubit. Locul prim în rodnică agendă îl ocupă premierele.

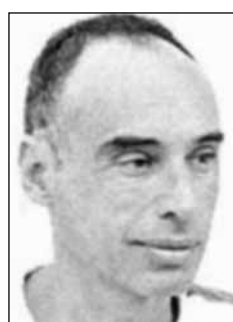
În filmul 15 continuă fructuoasă colaborare cu regizorul Sergiu Nicolaescu (după cea cu filmul *Orient Express*). De data asta într-o peliculă, poate uneori cu durități excesive, protagonistă aduce benefice nuanțe „calmante” (chiar și detalii ca cele de la o schimbare de bască, șapcă, basma, până la o privire cu o lume de semnificații, constituie, la interpretă, un spectacol în sine).

„Naționalul” bucureștean o cooptează în musicalul *Chicago*, unde artista va juca, dansa, cânta (aceeași „Maia” din tragediile clasice sau dramele contemporane!) în complexul rol Mama Morton (șefa închisorii de femei). Omenescul e nota ce nu o uită interpreta, oricare ar fi vârtoarea rolului. Și tot la „Național”, în noi... „patimi” (*Patimile lui Tomasso d'Aquino*) aduce, mai ales într-un rol de calm, de rațiune, temperarea exceselor de comportament medieval. (Nu scapă a da aici contur deosebit unei caracteristici făcute pentru un contemporan: „Are prieteni evrei? Atunci înseamnă că-i Om!”).

Reluarea succeselor din trecut înseamnă consolidarea (citește plus de strălucire) acestora: *Numai iubire* (la același „Național”), *Șase personaje în căutarea unui autor* la „Bulandra”, *Lola Blau* și *Ultimul tango* (la TES București) *Psychois* (la Teatrul „Act”). Din această salbă de spectacole, unele, momente de referință, la recentul Festival Național de Teatru.

Privindu-i harul, hărnicia, dăruirea, sporul, beneficiarii, de cele mai multe ori uimiți, dorindu-i, dorindu-și cât mai longevive aceste daruri (după ce mai... scapă câte un „nu i-ar fi de deochi” sau *chinoră* - în idis) îi închină la unison un „vivat, crescat, floreat”.

G. BRUCHMAIER

Pentru prima oară un teatru din România a pus în scenă - chiar dacă sub forma unui spectacol-lectură - o piesă a celui mai important dramaturg israelian, HANOH LEVIN. Teatrul Național din Timișoara (director - Adriana Hausvater, în lumea teatrului cunoscută ca Ada Lupu) a adus în fața publicului piesa „Requiem”, o poveste în esență tristă, despre zădărnici și moarte, pigmentată, însă, cu replici de un umor subtil. Cum preciza și coordonatorul proiectului, regizoarea Mihaela Murgu, acest spectacol prezintă cea mai înaltă calitate veche, izvorâtă din experiență și din nevoia de supraviețuire a poporului evreu, de a face „haz de necaz”. Levin nu oferă soluții

Dramaturgie israeliană la Timișoara

și răspunsuri, nu judecă, ci doar consemnează neputințele și șochează publicul prin sinceritatea dusă la extrem a sentimentelor. Autorul arată acea față a durerii, a singurătății și superficialității pe care încercăm să o ocolim. Personajele - Bătrâna (*Irene Flamann Catalina*), Bătrânul (*Vladimir Jurăscu*), tânăra mamă (*Roberta Popa Ionescu*) și toți ceilalți implicați în acest angrenaj al călătoriei dintre viață și moarte - sunt portretizate cu finețe de actorii implicați în acest proiect. Această piesă, în montarea regretatului autor H. Levin, a fost prezentată, anul trecut, de cunoscutul Teatru „Hakameri” din Tel Aviv, pe scena Teatrului Național „I.L. Caragiale” din București. Adriana Hausvater afirmă la finalul spectacolului că își propune ca printru proiectele Naționalului Timișorean să se găsească

în curând o piesă a lui H. Levin, autor care aduce în textele sale sentimentele universal-umane, dincolo de spațiu, etnie sau credință. În viitor se dorește ca acest spectacol să fie montat pe scena mare a Teatrului. La invitația secretarului literar al teatrului, dna Codruța Popov, Comunitatea Evreilor din Timișoara a prezentat, cu acest prilej, revistele „Realitatea Evreiască”, „Revista O.T.E.R.” și o serie de apariții recente ale Editurii Hasefer.

Hanoh Levin s-a născut în 1943, în Israel, iar tatăl său, provenit din Polonia, a fost un supraviețuitor al Holocaustului. Deși s-a stins foarte repede, la doar 56 de ani, Hanoh Levin a scris o operă considerabilă - 63 de piese de teatru, la care s-au adăugat cântece, proză și poezie. La vârsta

de 12 ani, după moartea tatălui său, este obligat să abandoneze școala pentru o perioadă. Deși a dus o luptă câștigată pentru a-și continua studiile, deși a absolvit facultățile de Litere și Filosofie ale Universității din Tel Aviv, opera sa a păstrat puternice accente sociale. Diferențele și contradicțiile din societatea israeliană (între evrei și arabi, între sefarzi și așchenazi, între nou veniți și cei stabiliți de mult timp în țară) se regăsesc în piesele autorului. Acestea sunt adesea critice și, inițial, în anii '70, când intră în prim-planul dramaturgiei israeliene, au darul să revolte opinia publică. Specifică pentru scrierile lui Hanoh Levin este combinarea disperării cu umorul, râsul fiind un refugiu, dacă nu o salvare. „Requiem”, pusă recent în scenă la Timișoara, se bazează pe trei scurte povestiri de Cehov, pe care, însă, autorul le transformă într-o metaforă coerentă despre întrebările fundamentale ale ființei umane.

LUCIANA FRIEDMANN

• În „ADEVĂRUL LITERAR ȘI ARTISTIC”, nr. 795/22 noiembrie 2005, Teodor Vărgolici discută pe marginea *Jurnalului inedit al lui Mircea Eliade*, publicat de M. Handoca la Ed. Grafnet, Oradea. Eliade este, în continuare, un subiect insuficient cunoscut. Oltea Șerban Pârâu prezintă cronică la concertul Orchestrei și Corului Radio cu „Oratoriul Elias” al lui F. Mendelssohn-Bartholdy. În numărul din 6 dec. 2005 este analizată creația poetică a lui Mircea Dinescu, dar autorul B. Al. Stănescu pare a fi dur și nedrept. Poetul este, totuși, un nume în istoria literară. Articolele, în bună parte, sunt dedicate unor teme teologice, literatura fiind mai puțin prezentă, în comparație cu alte numere, mai vechi.

• În „ROMÂNIA LITERARĂ”, nr. 46/23 noiembrie 2005, Ioana Părvulescu scrie despre „Oameni care lipsesc”, amintind și de Z. Ornea, printre personalitățile care au colaborat la revistă. Simona Vasileche recenzează cartea de proză a lui Andrei Oișteanu *Cutia cu bătrâni* (Ed. Cartea Românească), cronică pozitivă, cu unele rezerve (pasaje eseistice etc.). În nr. 47/30 noiembrie 2005, citim un eseu „Despre conceptul de ironie” de Sören Kirkegaard, despre care aflăm că era un admirator al lui Heine. George Radu Bogdan își continuă observațiile pe marginea cărții lui Mihai Pelin, *Deceniul prăbușirilor*, evocând multe deficiențe din comportamentul lui Ion Frunzetti, care a ocupat funcții importante după 23 august 1944 (n.n. și înainte). Într-o fotografie de arhivă îi vedem pe Al. Graur, Miron Grindea alături de cunoscuți scriitori români. De asemenea, este prezentat un important scriitor austriac Thomas Bernhard, comparat cu Kafka. Aflăm că pentru „Cartea anului 2004-2005” candidaază și o carte a lui Andrei Cornea, *Când Socrate nu are dreptate* (Ed. Humanitas), ca și *Casanova în Boemia*, de Andrei Codrescu (Ed. Polirom).

• Interesant este nr. 97/25 noiembrie 2005 al „DILEMEI VECHI”, cu pagini precum „Săraci, colorați, devotați lui Allah”, despre imigranții din Europa și necesitatea gășirii unui compromis (Magdalena Boiangiu), articolul lui Andrei Pleșu, „Multiculturalism” (pe marginea aserțiunilor profesorului Elie Barnavi de la Universitatea din Tel Aviv), o scrisoare de protest a lui Andrei Codrescu împotriva torturii. Dar, ne întrebăm, ce este real și ce nu este real în toată povestea? Vom mai avea de aflat multe. Vintilă Mihăilescu scrie „Cui îi e frică de Celălalt?”, o problemă gravă, în care întrebarea complementară este „Cine e celălalt?” Omul sălbatic? Despre megalomanie scrie, cu umorul știut și suculent, Radu Cosașu. În nr. 98/2 dec. 2005, Andrei Pleșu se exprimă tranșant față de declarația președintelui Iranului care a cerut, în contradicție cu normele elementare de conviețuire, dispariția Statului Israel. Mircea Vasilescu

se referă la raportul lui Pierre Moscovici despre corupția din România. Sever Voinescu reia tema multiculturalismului, privit și ca o confruntare. Originală este rubrica lui Dan Goanță, „Medalia de aur” („perle” din mass media, cu implicații politice), Radu Cosașu consideră cartea lui Șt. Iureș, *Vecia abreviată* (Ed. Hasefer) cea mai originală în 2005. Silviu Lupașcu descoperă o tradiție spirituală pașnică în evoluția islamismului.

• REVISTA „22”, nr. 821/29 noiembrie 2005, cuprinde un comentariu despre situația politică în țările arabe din Orient, semnat de Filon Morar („Toamna președintilor”). Petre Iancu scrie despre Germania, „Merkel și Golem” (analiză socio-politică). De asemenea aflăm despre conferința de presă a GDS referitoare la „cazul Gheorghe Ursu” (martirul presiunii comuniste, prieten cu Nina Cassian ș.a.),

DIN PRESA CULTURALĂ

NOIEMBRIE - DECEMBRIE 2005

ca și despre masa rotundă de la Institutul Goethe din 24 nov. a.c. „Intelctualii și fascismul”, la care au participat, printre alții, Andrei Oișteanu și Geo Șerban. Din nr. 822/6 dec., reținem reacțiile la comentariile din numerele anterioare referitoare la „Revolta mahalalelor” (este vorba de imigranții din Franța) și răspunsul unor comentatori. Gh. Schwartz își expune opinia despre „greva dascălilor” din România și prevede urmări tragice.

• În revista „IDEI ÎN DIALOG”, nr. 12/2005, Traian Ungureanu scrie despre revolta imigranților de la Paris. Unul dintre subtitluri: „Verde islamic de Paris”. Se propun soluții sociale pentru noile minorități din Europa. Dan C. Mihăilescu, în analiza anului 2005, se oprește la intelectualii de stânga, făcând aluziv (și abuziv) trimitere la „inhibiții necesare” pentru colaborașionism înșirând, fără noimă, nume: Zigu Ornea, Ion Ianoși, Radu Cosașu, Radu Florian, Gabriel Andreescu, Ion Iliescu, Valeriu Cristea, Ion Gheorghe, Alin Teodorescu. Critic remarcabil, DCM-ul se dovedește un... analist politic „derutant”.

• Revista „APOSTROF”, poate cea mai prestigioasă publicație literară „din provincie” (așa vorbim noi, bucureștenii), ne oferă, în nr.

11-12 (186-187)/2005, multe pagini demne de tot interesul. Amintim aici „serialul” lui Matei Călinescu despre teatrul lui Eugène Ionesco (*Macbeth* - „remake” după Shakespeare), *Quasipsalmi*, de Magda Cârnelci, o recenzie la *Miturile fundamentale ale antisemitismului*, de Carol Iancu (Ed. Hasefer, 2005), semnată de Maria Ghita, o amplă semnalare a apariției, la Chicago, a cărții Martei Petreu, *An Infamous Past. Emil Cioran and the Rise of Fascism in Romania*, cu o prefață de Norman Manea. Cartea este prezentată, în revistă, de Andrei Marga. La rândul ei, Marta Petreu prezintă cartea de dialoguri dintre Jürgen Habermas și Joseph Ratzinger (actualul papă Benedict al XVI-lea), *Dialectica secularizării - despre rațiune și religie*. Mai citim o evocare și un text de regretatul scriitor Aurel Dragoș Munteanu (ne amintim de conferințele susținute la Casa de Cultură a Evreilor de către acest om de cultură), o prezentare a Adrianei Bittel (cam superficială și succintă, prozațoarea merita un spațiu mai generos), o proză de Aura Christi ș.a.

• În „OBSERVATOR CULTURAL”, nr. 39/24 noiembrie 2005, Michael Finkenthal evocă două personalități ale secolului XX: Adorno și Sartre, amintind în context de Eliade și de Isaiah Berlin. Subiectul merita un spațiu mai amplu decât o tabletă, oricât de densă. Reținem comparația Eliade-Sartre, priviți în oglindă, fiecare cu „păcate” politice, dar sunt necesare mai multe lămuriri. Tudor Ștefan reia cronică la filmul *Va, Vis et deviens* al lui Radu Mihăileanu, cu titlul „Evreii etiopieni și coproducțiile”. Dumitru Țepeneag semnează cu pseudonim o „scrisoare pariziană” despre „Benjamin Fondane, pirat al metafizicii”. În nr. 40/1 dec., sunt recenzate două reeditări ale lui Norman Manea.

• „CONTEMPORANUL - IDEEA EUROPEANĂ”, din decembrie 2005, își serbează cel de-al 125-lea număr, amintind pe principalii colaboratori, printre care Ion Ianoși, Janina Ianoși, Ion Vianu, Dumitru Bălan, Adrian Mihalache, Henri Zalis, Boris Marian, Cristina Sârbu, Mihai Cimpoi, C. Abăluță, M.V. Buciu, Horia Gârbea, Hary Kuller, Lya Benjamin, Ion Bălu, Luiza Barcan, S. Damian, D. Țepeneag, Nicolae Balotă, Edward Sava ș.a. Aura Christi amintește de marile dificultăți financiare în care se găsește revista. În continuarea lecturii, o frază din Șestov: „Omul trebuie ascultat așa cum e. Să-i iertăm în prealabil păcatele, numai să spună adevărul”. OK! B. Marian scrie despre S. Damian (75 de ani) și despre Regis. Gh. Schwartz este prezent cu un fragment din romanul *Vara rece*. Revista continuă serialul dedicat lui Ion Ianoși, cu texte și fotografii. De asemenea citim un interviu cu doamna Irina Cajal despre viața acesteia și cariera în domeniul istoriei artei.

BORIS MARIAN